

КАФЕДРА НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ УКРАЇНИ

СИЛАБУС

з дисципліни «ІНСТРУМЕНТУВАННЯ»

Освітній рівень	Перший (бакалаврський) рівень	Курс	III-IV
Ступінь освіти	Бакалавр	Семестр	5-8
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	ECTS	4
Спеціальність	025 Музичне мистецтво	Аудиторних годин	64
Освітньо-професійна програма	Оркестрова майстерність	Лекції	-
		Семінари	-
		Практичні	64
		Індивідуальні	-
		Самостійна робота	56
Статус	Обов'язкова	Семестровий контроль	Екзамени: 5,6,7,8

ПІБ, посада	Гайденко Анатолій Павлович, професор
Профіль викладача	http://num.kharkiv.ua/assets/img/structure/faculties/folk-instruments-of-ukraine/Gajdenko_2022.pdf
e-mail	anathaidenko@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Силабус навчальної дисципліни складено відповідно до освітньо-професійної програми «Оркестрова майстерність». Силабус визначає обсяг знань здобувачів, алгоритм вивчення дисципліни, необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання результатів навчання здобувачів.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування системи знань з принципів оркестрування та інструментування творів з клавірів для оркестрових колективів різних складів, пов'язати цей процес з принципами симфонічного оркестру, які відобразити у народному оркестрі виходячи з особливостей звучання народних інструментів, що увійшли в систему академічного музичного мистецтва.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні **знати**:

- термінологічну систему, що склалася в мистецтвознавстві та музичній естетиці в різних теоріях народно-інструментального виконавства;
- сутність найвагоміших теорій звуковидобування та провідних наукових досягнень у теорії виконавства;
- основні сучасні наукові дані та наукові результати в галузі акустики музичних інструментів;
- сучасний стан методології в галузі народно-інструментального мистецтва;
- компоненти специфіки струнно-щипкових та міхових інструментів у системі народних інструментів України;
- подібності та відмінності в техніках звукоутворення на різних інструментах що базуються на певних акустичних механізмах та закономірностях роботи виконавського апарату;
- особливості звуковидобування в ансамблевому виконавстві;

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні **уміти**:

- виконати історико-критичний аналіз термінологічної системи, що склалася в мистецтвознавстві та музичній естетиці народно-інструментального мистецтва;
- самостійно та вільно орієнтуватися в методико-теоретичних положеннях народно-інструментального мистецтва;
- вивчати та накопичувати провідний досвід педагогів, передових методик виховання професіональних виконавців, що використовуються фахівцями в різних країнах на практиці;
- досліджувати творчість видатних композиторів в галузі народно-інструментального мистецтва, яка має бути спрямована на пошук
- свого, специфічного оркестрового відтворення образу;
- застосовувати базові терміносистеми методико-теоретичної сфери народно-інструментального мистецтва.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування **загальних компетентностей**:

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК12. Здатність працювати автономно.

ЗК14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

спеціальних (фахових) компетентностей:

СК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності теорії та практики музичного мистецтва.

СК5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення в теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання в практичній діяльності.

СК9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

СК11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК15. Здатність здійснювати редакторську / менеджерську / лекторську / аранжувальну / звукорежисерську діяльність у сфері музичного мистецтва.

СК17. Здатність застосовувати традиційні й альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.

СК18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування програмних **результатів навчання:**

ПРН4. Аналізувати музичні твори з визначенням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.

ПРН7. Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.

ПРН9. Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики та композиції, уміння перекладати музичні твори для різних колективів (оркестру, ансамблю, хору).

ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

ПРН17. Демонструвати аргументовані знання щодо особливостей музичних стилів різних епох.

Перелік тем

Тема 1. Історичні етапи розвитку музичних інструментів (від середньовіччя до початку ХХІ ст.). Зміст понять «інструментування», «оркестрування».

Тема 2. Флейти. Гобої. Історія виникнення. Конструкція. Стрій та діапазон. Прийоми гри. Різновиди. Характер звучання у різних регістрах. Застосування в оркестрі. Триструнні домри. Чотириструнні домри. Зв'язок з українськими кобзами.

Мелодія як оркестрова функція. Місце в партитурі. Методи виділення.

Тема 3. Кларнети. Група балалайок. Способи побудови акорду балалайками секундами і альтами. Варіювання мелодії. Способи подвоєння мелодії. Подвоєння октавою нижче, або вище. Подвоєння інтервалами або акордами. Значення штрихів при подвоєнні мелодії.

Тема 4. Фаготи. Клавійно – духові народні інструменти. Група баянів і акордеонів. Принципи використання в оркестрі народних інструментів. Оркестрові баяни. Різновиди. Педаль як оркестрова функція. Мідні інструменти симфонічного оркестру.

Тема 5. Валторни. Побудова акорду в групі валторн. Темброві гармоніки. Відомі колективи оркестрів тембрових гармонік. Контрапункт як оркестрова функція. Типи та засоби оркестрового втілення. Мелодія. Розчленування мелодії. «Компліментарне» викладення. Поєднання різних засобів інструментування.

Тема 6. Труби. Корнет. Кобзи. Гармонія та гармонічна фігурація. Фон.

Тема 7. Тромбони. Туба. Бандури. «Київський» та «Харківський» способи гри. Акорд. Розташування акордів та подвоєння голосів.

Тема 8. Саксофони. Альт. Тенор. Баритон. Бас. Гуслі. *Інструментування «крещендо» та «дімінуендо».*

Тема 9. Ударні з невизначеною висотою звучання. Особливості інструментування з баянного клавіру.

Тема 10. Ударні з визначеною висотою звучання. Арфа. Духові інструменти в оркестрі російських та українських народних інструментів. Бас як оркестрова функція. Інструментальне втілення та застереження.

Тема 11. Скрипки. Найбільш поширена музична італійська термінологія. Взаємодія оркестрових функцій в оркестрі.

Тема 12. Альти. Віолончелі. Сопілка. Свиріль (най).

Тема 13. Контрабаси. Сурма. Козацька труба.

Тема 14. Саксофони. Оркестр українських народних інструментів.

Тема 15. Фортепіано як оркестровий інструмент.

Форми та технології навчання

У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти відвідують аудиторні заняття (лекції та практичні заняття). У процесі самостійної роботи здобувачі поглиблено вивчають матеріал навчальної дисципліни, виконують запропоновані завдання.

Навчальні ресурси

Навчання проводиться в аудиторіях ХНУМ імені І. П. Котляревського та за допомогою безкоштовних інтернет платформ. Для забезпечення освітнього процесу використовується нотний фонд бібліотеки ХНУМ імені І.П. Котляревського, аудіо та відео записи, методична література.

Система оцінювання

Шкала оцінювання: національна та ECTS.

Кількість балів	Національна шкала	ECTS шкала
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно	FX
1–34	Незадовільно	F

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти

90–100–A–ВІДМІННО. Здобувач освіти має ґрунтовні знання щодо суті інструментування, володіє спеціальною термінологією, демонструє широку ерудицію, достатній загальний культурно-освітній рівень.

82–89–B –ДОБРЕ. Здобувач освіти володіє комплексом знань, демонструє художній підхід у вирішенні завдань, але припускається дрібних неточностей.

75–81–C – ДОБРЕ. Відповіді недостатньо переконливі; здобувач припускається неточностей у знаннях з термінології, бракує художнього втілення при виконанні завдань.

64–74–D- ЗАДОВІЛЬНО – відповіді не точні, здобувач припускається помилок у знаннях діапазонів інструментів, розподілу елементів фактури між інструментами тощо.

60–63–E– ЗАДОВІЛЬНО - здобувач не може відповісти правильно на більшість питань, припускається грубих помилок в оформленні партитури та знаннях інструментів.

35–59–FX – НЕЗАДОВІЛЬНО – здобувач не може відповісти на жодне питання, комплекс знань на вмінь, необхідних для засвоєння предмета не відповідає мінімальним критеріям.

1–34–F- НЕЗАДОВІЛЬНО - жодної правильної відповіді, виявлено незнання здобувачем матеріалу навчальної дисципліни.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися здобувачам освіти з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь здобувачів

вищої освіти у міжнародних та вітчизняних наукових конференціях, тематичних семінарах та круглих столах, відвідання культурно-мистецьких заходів, створення інструментувань та використання їх у практичній, педагогічній діяльності тощо.

Політика викладання дисципліни відповідає вимогам «Положення ХНУМ імені І.П. Котляревського про академічну доброчесність» та «Кодексу академічної доброчесності ХНУМ імені І. П. Котляревського».

Рекомендовані джерела

1. Жолдак Б. Музичні війни, або талан Віктора Гуцала: Художньо-документальна повість / Вступ. ст. В.Л. Юхимовича. Київ: Криниця, 2004. 64 с.
2. Гайденко А. Інструментознавство та основи теорії інструментування [Текст, музичні приклади] : підручник. Харків: Майдан, 2010. 152 с.
3. Лошков Ю. Володимир Андрійович Комаренко. Харків. 2002. 128 с.
4. Хоткевич Г. Музичні інструменти українського народу. Харків. 2002. 370 с.
5. Piston W. Orchestration. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://avserzhen.files.wordpress.com/2016/06/piston-walter-orchestration.pdf>